

Trockismus nebo leninismus? (J. V. Stalin, 1924)

Základ zdigitalizovaného textu byl získán z [blogu](#) Lukáše Sluky, čímž mu chci zde poděkovat. Následně text ho ještě dopravil a doplnil podle Stalinových sebraných spisů sv. 6.

Obsah:

[I. FAKTA O ŘÍJNOVÉM POVSTÁNÍ](#)

[II. STRANA A PŘÍPRAVA ŘÍJNA](#)

[III. TROCKISMUS NEBO LENINISMUS?](#)

*Projev na plenárním zasedání komunistické frakce
Všesvazové ústřední rady odborů (listopadu 1924)*

Soudruzi,

Po Kameněvově obsírném referátu mi zbývá říci již nemnoho. Omezím se proto na odhalení některých legend, které Trockij a jeho stoupenci šíří o Říjnovém povstání, o úloze Trockého v povstání, o straně a přípravě Října atd. Dotknu se trockismu jako svérázné ideologie, která je neslučitelná s leninismem, a úkolů strany v souvislosti s posledními literárními projevy Trockého.

I. FAKTA O ŘÍJNOVÉM POVSTÁNÍ

Především o Říjnovém povstání. Mezi členy strany jsou usilovně rozšiřovány pověsti o tom, že prý Ústřední výbor jako celek byl proti povstání v říjnu 1917. obyčejně se vypráví, že 10. října, kdy Ústřední výbor schválil rozhodnutí o organizování povstání, vyjádřila se většina ÚV zprvu proti povstání, tu prý však vtrhl do zasedání Ústředního výboru jakýsi dělník a řekl: „Rozhodujete se tu proti povstání, já vám ale říkám, že to povstání přes to přese všechno bude.“ A po této výhrůžce se prý ÚV zalekl, jednal o otázce povstání znovu a usnesl se organizovat povstání.

To není pouhá povídačka, soudruzi. O tom píše ve své knize Deset dní, které otřásly světem známý John Reed, který byl na hony vzdálen naší straně a nemohl pochopitelně znát historii naší tajné schůze 10. října, a dal se tak nachytat na klepy, šířené pány Suchanovy. Toto povídání je pak převzato a opakováno v řadě brožur, které vyplynuly z pera trockistů, mezi jiným také v jedné z posledních brožur o Říjnu, kterou napsal Syrkin. Tyto povídačky jsou usilovně podporovány posledními literárními projevy Trockého.

Sotva je zapotřebí dokazovat, že všechny tyto a jim podobné arabské pohádky neodpovídají skutečnosti, že se ve skutečnosti nic takového na zasedání ÚV nestalo a ani nemohlo stát. Mohli bychom tedy tyto hloupé povídačky ponechat bez povšimnutí: v pracovních opozičníků nebo lidí, kteří jsou straně vzdáleni, se navymýšlí nemálo různých pověstí. Tak jsme si vskutku až dosud

počínali; nevěnovali jsme pozornost například omylům Johna Reeda a nestarali jsme se o napravení těchto omylů. Avšak po posledních projevech Trockého již nelze takové legendy přecházet mlčením, neboť těmito legendami se nyní pokoušejí vychovávat mládež a žel, dosáhli v tom už i určitých výsledků. Jsem proto nucen postavit se těmto hloupým povídkám skutečná fakta.

Uvádím z protokolů ze zasedání ÚV naší strany 10. (23.) října 1917: Přítomni byli: Lenin, Zinověv, Kameněv, Stalin, Trockij, Svěrdlov, Urickij, Dzeržinskij, Kollontajová, Bubnov, Sokolnikov, Lomov. Projednává se současná situace a otázka povstání. Po diskusi se hlasuje o resoluci soudruha Lenina o povstání. Rezoluce je schválena většinou 10 hlasů proti 2. To je snad jasné: Ústřední výbor rozhodl většinou 10 proti 2 hlasům přistoupit k přímé praktické přípravě organizace povstání. Ústřední výbor zvolil na tomtéž zasedání politické ústředí pro řízení povstání, nazvané politické byro, v němž byli: Lenin, Zinověv, Stalin, Kameněv, Trockij, Sokolnikov a Bubnov.

Taková jsou fakta.

Tyto protokoly vyvracejí naráz několik legend. Vyvracejí legendu o tom, že prý většina ÚV byla proti povstání. Vyvracejí rovněž legendu, že prý ÚV v otázce povstání stál před rozkolem. Z protokolů je jasné, že odpůrci okamžitého povstání – Kameněv a Zinověv – se stali členy orgánu politického řízení povstání spolu s přívrženci povstání. O žádném rozkolu nebylo a nemohlo být řeči.

Trockij tvrdí, že Kameněv a Zinověv představovali v Říjnu pravicové křídlo naší strany, skoro až sociální demokraty. Je jen nepochopitelné, jak se mohlo stát, že se strana v takovém případě obešla bez rozkolu; jak se mohlo stát, že rozpory mezi námi a Kameněvem a Zinověvem trvaly jen několik dní; jak se mohlo stát, že strana tyto soudruhy bez ohledu na rozpory postavila na velmi důležitá místa, že byli zvoleni do politického ústředí povstání atd.? Ve straně je dostatečně známo, jak nelítostný byl Lenin k sociálním demokratům; strana ví, že by Lenin ani na chvíli nesouhlasil s tím, aby ve straně, a k tomu na velmi důležitých místech, byli soudruzi smýšlející sociálně demokraticky. Jak vysvětlit, že se strana obešla bez rozkolu? Bylo to tím, že tito soudruzi byli přes rozpory starými bolševiky, stojícími na společné základně bolševismu. Co tvořilo tuto společnou základnu? Jednota názorů na základní otázky: na povahu ruské revoluce, na hybné síly revoluce, na úlohu rolnictva, na zásady stranického vedení atd. Bez této společné základny by byl rozkol nevyhnutelný. K rozkolu nedošlo a rozpory trvaly několik dní proto, a jedině proto, že jsme v osobě Kameněva a Zinověva měli lenince, bolševiky.

Přejdeme nyní k legendě o mimořádné úloze Trockého v Říjnovém povstání. Trockisté usilovně šíří pověsti o tom, že iniciátorem a jediným vůdcem Říjnového povstání byl Trockij. Tyto pověsti šíří zvláště usilovně tak zvaný redaktor Trockého spisů, Lenzner. Trockij sám, který soustavně opomíjí stranu, ÚV strany a petrohradský výbor strany, zamlčuje vedoucí úlohu těchto organizací za povstání a horlivě vynáší sebe jako ústřední postavu Říjnového povstání, napomáhá chtěj nechtěj rozšiřování pověstí o zvláštní úloze Trockého za povstání. Jsem dalek toho, abych popíral nesporně významnou úlohu Trockého v povstání. Musím však říci, že žádnou mimořádnou úlohu v Říjnovém povstání Trockij neměl a nemohl mít, neboť jako předseda Petrohradského sovětu plnil jen vůli

příslušných stranických instancí, které řídily každý jeho krok. Šosákům, jako je Suchanov, se to vše může zdát podivným, ale fakta, skutečná fakta toto mé tvrzení plně a zcela potvrzují.

Nahlédněme do protokolů dalšího zasedání Ústředního výboru, 16. (29.) října 1917. přítomni byli členové ÚV, zástupci petrohradského výboru, zástupci vojenské organizace, závodních výborů, odborů a železničářů. Mezi přítomnými byli kromě členů ÚV: Krylenko, Šotman, Kalinin, Volodarskij, Šljapnikov, Lacis a jiní. Celkem 25 osob. Projednává se otázka povstání z ryze praktické a organizační stránky. Je schválena Leninova rezoluce o povstání většinou 20 hlasů proti 2, tři se hlasování zdrželi. Volí se praktické organizační ústředí k řízení povstání. Kdo se stává členem tohoto ústředí? Je do něho zvoleno pět soudruhů: Sverdlov, Stalin, Dzeržinskij, Bubnov, Urickij. Úkoly praktického ústředí: řídit veškeré praktické orgány povstání podle směrnic Ústředního výboru. Tak tedy na tomto zasedání ÚV došlo, jak vidět, k čemusi „strašnému“, do praktického ústředí, které mělo řídit povstání, se totiž „ku podivu“ nedostal „inspirátor“, „hlavní postava“, „jediný vůdce“ povstání Trockij. Jak se to srovnává s rozšiřovaným názorem o mimořádné úloze Trockého? Není-liž pravda, je to vše trochu „podivné“, jak by řekl Suchanov nebo jak by řekli trockisté. Zatím tu však není vlastně nic podivného, neboť žádnou mimořádnou úlohu ani ve straně, ani v Říjnovém povstání neměl a ani nemohl mít Trockij, který byl v naší straně v období Října poměrně novým člověkem. Trockij, tak jako všichni odpovědní pracovníci, byl jen vykonavatelem vůle Ústředního výboru a jeho orgánů. Kdo je obeznámen s mechanismem bolševického stranického vedení, pochopí bez zvláštní námahy, že tomu ani nemohlo být jinak: stačilo, aby Trockij porušil vůli Ústředního výboru, a byl zbaven vlivu na běh událostí. Řeči o mimořádné úloze Trockého jsou legendou, rozšiřovanou úslužnými „stranickými“ klepnami.

Neznamená to ovšem, že Říjnové povstání nemělo svého inspirátora. Nikoli, mělo svého inspirátora a vůdce. Byl to však Lenin a nikdo jiný, ten Lenin, jehož rezoluce schválil ÚV, když rozhodoval o povstání, ten Lenin, kterému ilegalita nezabránila být skutečným inspirátorem povstání, přes všechna tvrzení Trockého. Je hloupé a směšné pokoušet se nyní žvaněním o ilegalitě zastírat onen nesporný fakt, že inspirátorem povstání byl vůdce strany V. I. Lenin.

Taková jsou fakta.

Dejme tomu, říkají nám, avšak nelze popírat, že Trockij v období Října dobře bojoval. Ano, to je pravda, Trockij skutečně v Říjnu dobře bojoval. Ale v období Října bojoval dobře nejen Trockij, dobře bojovali i takoví lidé jako leví eseři, kteří tehdy stáli po boku bolševiků. Musím vůbec říci, že v období vítězného povstání, kdy nepřítel je izolována povstání narůstá, není těžké dobře bojovat. V takových okamžicích se dokonce i zaostalci stávají hrdiny.

Avšak boj proletariátu, to není jen samá ofenziva, to není jediný řez úspěchů. Boj proletariátu má také své zkoušky, své porážky. Opravdovým revolucionářem není ten, kdo projevuje statečnost v období vítězného povstání, nýbrž ten, kdo nejen dovede dobře bojovat při vítězném nástupu revoluce, ale kdo dovede projevit statečnost také tehdy, když je revoluce na ústupu, v období porážek proletariátu, kdo neztrácí hlavu a nedá se nést proudem při neúspěších revoluce, při úspěších nepřitele, kdo nepropadá panice a neklesá do zoufalství v období, kdy je revoluce na

ústupu. Levicoví eseri nebojovali špatně v období Října, když podporovali bolševiky. Komu však není známo, že tito „chrabří“ bojovníci podlehlí panice v období Brestu Litevského, kdy je ofenziva německého imperialismu uvrhla v zoufalství a hysterii. Je to velmi smutná, avšak nesporná skutečnost, že Trockij, který dobře bojoval v období Října, neměl v období Brestu Litevského, v období dočasných neúspěchů revoluce, dost statečnosti, aby v oné těžké chvíli projevil dostatečnou pevnost a nedal se po stopách levicových eserů. Je nesporné, že to byl těžký okamžik, bylo zapotřebí projevit zvláštní statečnost a železný klid, neztratit odvahu, včas ustoupit, včas přijmout mír, vyvést proletářskou zpod úderu německého imperialismu, udržet rolnické zálohy a získat tak oddech, aby bylo potom možné udeřit na nepřítele s novými silami. Avšak žel, takovou statečnost a takovou revoluční pevnost Trockij v tomto těžkém okamžiku neprojevil.

Podle názorů Trockého je hlavním poučením proletářské revoluce „nezahnout“ v době Října. Je to nesprávné, neboť toto tvrzení Trockého obsahuje jen částku pravdy o poučeních z revoluce. Celá pravda o poučeních z proletářské revoluce tkví v tom, že je nutno „nezahnout“ nejen ve dnech ofenzivy revoluce, ale ani ve dnech jejího ústupu, kdy nabývá vrchu nepřítel, zatím co revoluce sklízí neúspěchy. Revoluce není pouze Říjen. Říjen – to je jen začátek proletářské revoluce. Je špatné, „zahýbají-li“ lidé za narůstajícího povstání. Ještě horší je, „zahýbají-li“ při těžkých zkouškách revoluce, po uchopení moci. Udržení moci druhého dne revoluce je stejně důležité jako uchopení moci. Jestliže Trockij „zahnul“ v období Brestu-Litevského, v období těžkých naší revoluce, kdy šlo div ne o „vzdání se“ moci, pak by měl pochopit, že říjnové omyly Kameněva a Zinověva nemají s touto věcí nic společného.

Tak je tomu s legendami o Říjnovém povstání.

II. STRANA A PŘÍPRAVA ŘÍJNA

Přístupme nyní k otázce přípravy Října.

Poslouchá-li někdo Trockého, mohl by se domnívat, že bolševická strana po celé přípravné období od března až do října nedělala nic jiného, než přešlapovala na jednom místě, užírala se vnitřními rozpory a všemožně překážela Leninovi, a kdyby nebylo Trockého, kdo ví, jak by to dopadlo s Říjnovou revolucí. Je to poněkud zábavné poslouchat tyto podivné řeči o straně od Trockého, který v téže „předmluvě“ k III. svazku prohlásil, že „hlavním nástrojem proletářského převratu je strana“, že „bez strany, mimo stranu, s obcházením strany, s nějakou náhražkou strany proletářská revoluce zvítězit nemůže“, přičemž sám Allah ví, jak mohla naše strana zvítězit, když „její hlavní nástroj“ byl neschopný a když „s obcházením strany“ není vítězství, jak se ukazuje, vůbec možné. Avšak takovými podivnými řečmi nás Trockij nečastuje poprvé. Je třeba uvážit, že směšné řeči o naší straně patří k obvyklým zvláštnostem Trockého.

Projděme si krátce historii příprav Října v jednotlivých obdobích.

1) Období nové orientace strany (březen-duben).

Hlavní fakta tohoto období:

- a) svržení carismu;
- b) utvoření Prozatímní vlády (diktatura buržoazie);
- c) vznik sovětů dělnických a vojenských zástupců (diktatura proletariátu a rolnictva);
- d) dvojvládí;
- e) dubnová demonstrace;
- f) první krize státní moci.

Charakteristickým rysem tohoto období je skutečnost, že vedle sebe, zároveň v jedné a téže době je tu jak diktatura buržoazie, tak diktatura proletariátu a rolnictva, přičemž druhá diktatura se chová důvěřivě k první, věří v její mírové snahy, dobrovolně odevzdává moc buržoazii a sebe tak proměňuje v její přívěsek. K vážnějším konfliktům mezi těmito dvěma diktaturami ještě nedochází. Zato však existuje „spojovací komise“.¹

Byl to obrovský přelom v dějinách Ruska a nevídaný převrat v dějinách naší strany. Stará, předrevoluční platforma přímého svržení vlády byla jasná a určitá, avšak pro nové podmínky boje se již nehodila. Nyní již nebylo možné usilovat přímo o svržení vlády, neboť byla spjata se sověty, které byly pod vlivem „obranářů“, a strana by byla musela vést boj nad své síly, jak proti vládě, tak proti sovětům. Rovněž však nebylo možné provádět politiku podpory Prozatímní vlády, neboť to byla vláda imperialistická. Bylo nezbytně zapotřebí nové orientace strany v nových podmínkách boje. Strana (její většina) šla k této nové orientaci tápavě. Schválila politiku nátlaku sovětů na Prozatímní vládu v otázce míru a neodhodlala se hned přejít od starého hesla diktatury proletariátu a rolnictva dále, k novému heslu moci sovětů. Touto polovičatou politikou bylo zamýšleno poskytnout sovětům čas, aby na konkrétních otázkách míru poznaly skutečnou imperialistickou povahu Prozatímní vlády, a odtrhnout je tak od ní. Bylo to však zcela chybné stanovisko, neboť vzbuzovalo pacifistické iluze, hnalo vodu na mlýn „obranářů“ a ztěžovalo revoluční výchovu mas. Toto chybné stanovisko jsem tehdy sdílel s ostatními soudruhy ze strany a vzdal jsem se ho plně teprve v polovině dubna, kdy jsem se připojil k Leninovým tezím. Bylo zapotřebí nové orientace. Tuto novou orientaci dal straně Lenin svými proslulými dubnovými tezemi.² O těchto tezích se šířit nebudu, neboť je každý zná. Byly tehdy mezi stranou a Leninem neshody? Ano, byly. Jak dlouho trvaly tyto neshody? Ne déle, než dva týdny. Městská konference petrohradské organizace³ (v druhé polovině dubna), která schválila Leninovy teze, znamenala obrat ve vývoji naší strany. Všeruská dubnová konference⁴ (konference koncem dubna) již jen dovršila v celoruském měřítku to, co učinila petrohradská konference, když semkla kolem jednotného stranického stanoviska devět desetin strany.

Nyní, po sedmi letech se Trockij se zlomyslnou radostí obírá těmito někdejšími neshodami mezi bolševiky a líčí je tak, jako by šlo div ne o boj dvou stran uvnitř bolševismu. Avšak, za prvé, Trockij to hanebně zveličuje přeháněním, neboť bolševická strana tyto neshody překonala bez nejmenších otřesů. Za druhé, naše strana by byla kastou, a ne revoluční stranou, kdyby ve svém středu

nepřipouštěla názorové odstíny, při čemž je známo, že k neshodám u nás docházelo i v minulosti, například v období III. dумы, což však nikterak nevadilo jednotě naší strany. Za třetí, nebude bez zajímavosti, zeptáme-li se, jaké bylo tehdy stanovisko Trockého, který se nyní s tak zlomyslnou radostí obírá někdejšími neshodami mezi bolševiky? Tak zvaný redaktor Trockého spisů Lenzner ujišťuje, že Trockého dopisy z Ameriky (březen) „naprosto předstihly“ Leninovy „Dopisy z daleka“⁵ (březen), jež se staly základem Leninových dubnových thesí. Tak bylo řečeno: „naprosto předstihly“. Trockij nic nenamítá proti takovému srovnání, přijímá je zřejmě s povděkem. Avšak, za prvé, dopisy Trockého „se vůbec nepodobají“ Leninovým dopisům, ani svým duchem, ani svými závěry, neboť plně vyjadřují protibolševické heslo Trockého: „Bez cara, ale vládu dělnickou“: heslo, které znamená revoluci bez rolnictva. Stačí jen zběžně se podívat na tyto dvojí dopisy, abychom se o tom přesvědčili. Za druhé, čím se dá v takovém případě vysvětlit, že Lenin hned druhého dne po svém návratu z ciziny považoval za nutné distancovat se od Trockého? Komu není známo, že Lenin nejednou prohlašoval, že Trockého heslo: „Bez cara, ale vládu dělnickou“ je pokusem „přeskočit dosud nepřekonané stupně rolnického hnutí“ že toto heslo znamená „hru na uchvácení moci dělnickou vládou“?⁶

Co může být společného mezi Leninovými bolševickými thesemi a Trockého protibolševickým schematem s jeho „hrou na uchvácení moci“? Kde se jen u lidí bere ta záliba srovnávat ubohou chajdu s Mont Blancem? K čemu má Lenzner zapotřebí takhle opovážlivě připojovat k hromadě starých legend o naší revoluci ještě jednu legendu o tom, že prý americké dopisy Trockého „naprosto předstihly“ známé Leninovy „Dopisy z daleka“?⁷

Nadarmo se neříká, že úslužný medvěd je horší než nepřítel.

2) Období revoluční mobilizace mas (květen-srpen).

Hlavní fakta tohoto období:

- a) dubnová demonstrace v Petrohradě a vytvoření koaliční vlády za účasti „socialistů“;
- b) májová demonstrace v hlavních střediscích Ruska pod heslem „demokratického míru“;
- c) červnová demonstrace v Petrohradě s hlavním heslem „Pryč s kapitalistickými ministry!“;
- d) červnová ofenziva na frontě neúspěchy ruské armády;
- e) červencová ozbrojená demonstrace v Petrohradě, odchod kadetských ministrů z vlády;
- f) stažení kontrarevolučních vojsk z fronty, zrušení redakce Pravdy, boj kontrarevoluce proti sovětům a vytvoření nové koaliční vlády v čele s Kerenským;
- g) VI. sjezd naší strany, který vydal heslo přípravy ozbrojeného povstání;
- h) kontrarevoluční „státní porada“ a všeobecná stávková v Moskvě.
- i) neúspěšné Kornilovovo tažení na Petrohrad, oživení činnosti sovětů, demise kadetů a vytvoření „direktoria“.

Za charakteristický rys tohoto období nutno považovat zostření krize a porušení oné vratké rovnováhy mezi sověty a Prozatímní vládou, která ať již k dobrému nebo k nedobrému existovala v předcházejícím období. Křehká budova „spojovací komise“ dožívá své poslední dny. „Krise státní moci“ a „střídání ministrů“ byla tehdy módní slůvka dne. Krize na frontě a hospodářský rozvrat v zázemí vykonávají své, posilují krajní křídla a tísní se dvou stran kompromisní obráně. Revoluce

mobilizuje a vyvolává mobilizaci kontrarevoluce. Kontrarevoluce zase naopak popohání revoluci, vyvolává nové vlny revolučního přílivu. Otázka přechodu moci do rukou nové třídy se stává aktuální otázkou dne.

Byly tehdy v naší straně neshody? Ano, byly. Měly však výlučně věcný charakter, přes tvrzení Trockého, který se pokouší objevit „pravé“ a „levé“ křídlo ve straně. To jest byly to takové neshody, bez kterých není vůbec živého stranického života a skutečné stranické práce.

Trockij nemá pravdu, když tvrdí, že dubnová demonstrace v Petrohradě vyvolala v Ústředním výboru rozpory. Ústřední výbor byl v této otázce zcela za jedno, odsuzoval pokus jedné skupiny soudruhů zatknout Prozatímní vládu ve chvíli, kdy v sovětech a v armádě měli bolševici menšinu. Kdyby Trockij nepsal „dějiny“ Října à la Suchanov, nýbrž podle skutečných dokumentů, snadno by se přesvědčil o mylnosti svého tvrzení.

Trockij naprosto nemá pravdu, když tvrdí, že pokus organizovat „na Leninův popud“ demonstraci 10. června byl „pravicovými“ členy Ústředního výboru označen za „dobrodružství“. Kdyby Trockij nepsal à la Suchanov, věděl by jistě, že demonstrace 10. června byla odložena s plným Leninovým souhlasem, přičemž Lenin hájil nezbytnost odložení demonstrace ve velkém projevu na známém zasedání petrohradského výboru (viz protokoly petrohradského výboru)⁸

Trockij naprosto nemá pravdu, když mluví o „tragických“ rozporech uvnitř ÚV v souvislosti s červencovou ozbrojenou demonstrací. Trockij si prostě vymýšlí, když předpokládá, že někteří členové vedoucí skupiny ÚV museli vidět v červencové epizodě škodlivé „dobrodružství“ Trockij, který tehdy ještě nebyl členem našeho ÚV a byl jen naším parlamentářem v Sovětu, nemusí ovšem vědět, že ÚV hodnotil červencovou demonstraci jen jako zatěžkávací zkoušku protivníkových sil, že ÚV (a Lenin) nechtěla neměly úmyslu přeměnit ve chvíli, kdy sověty obou hlavních měst byly ještě pro obránáře, demonstraci v povstání. Je zcela možné, že leckdo z bolševiků skutečně nad červencovou porážkou naříkal. Je mi známo, že na příklad leckdo z bolševiků, kteří byli tehdy zatčeni, byl dokonce ochoten opuslit naše řady. Avšak konstruovat z toho závěry proti některým, prý „pravicovým“, prý členům ÚV — ja znamená nestydatě překrucovat dějiny.

Trockij nemá pravdu, když prohlašuje, že ve dnech Kornilovova puče se u části stranických špiček projevila tendence utvořit blok s obráněři, podporovat Prozatímní vládu. Jde samozřejmě zase o tytéž „pravičáky“ kteří Trockému nedají spát. Trockij nemá pravdu, neboť existují takové dokumenty, jako tehdejší ústřední orgán strany, který Trockého tvrzení vyvrací. Trockij se dovolává Leninova dopisu Ústřednímu výboru, v němž Lenin varuje před podporováním Kerenského. Avšak Trockij nechápe Leninovy dopisy, jejich význam, jejich určení. Lenin ve svých dopisech někdy úmyslně zabíhá dopředu, poukazuje na možné chyby, kterých by bylo možno se dopustit, a předem je kritizuje, aby tak stranu varoval a uchránil ji omylů, nebo někdy přehání „maličkost“ a dělá s tímž výchovným cílem „z komára velblouda“. Vůdce strany nemůže ani jednat jinak, zejména je-li v ilegalitě, neboť musí vidět dále než jeho spolupracovníci a jeho povinností je bít na poplach pro každou možnou chybu, i pro „maličkost“. Avšak dělat z takových Leninových dopisů (a takových Jeho dopisů je mnoho) závěr o „tragických“ rozporech a tropit s tím povyk — to znamená

nerozumět Leninovým dopisům, neznat Lenina. To také vysvětluje, proč Trockij občas střílí vedle. Zkrátka: žádné, naprosto žádné neshody ve dnech kornilovského puče v Ústředním výboru nebyly.

Po červencové porážce vznikla skutečně mezi Ústředním výborem a Leninem neshoda v otázce budoucnosti sovětů. Je známo, že Lenin, který chtěl soustředit pozornost strany na přípravu povstání mimo sověty, varoval před přehnaným nadšením pro sověty, neboť soudil, že sověty, zaneřádné obranári, jsou již prázdným pojmem. Ústřední výbor a VI. sjezd strany však zvolily opatrnější linii a rozhodly, že není důvodů považovat oživení činnosti sovětů za vyloučené. Kornilovský puč ukázal, že toto rozhodnutí bylo správné. Tato neshoda neměla ostatně pro stranu aktuální význam. Později Lenin přinal, že linie VI. sjezdu byla správná. Je zajímavé, že této neshody se Trockij nechytíl a nenafoekl ji do „úžasných“ rozměrů.

Jednotná a semknutá strana, stojící ve středu revoluční mobilizace mas tak vypadala situace naší strany v onom období.

3) Období organizace útoku (září-říjen).

Hlavní fakta tohoto období:

- a) svolání „demokratické porady“ a zhroucení myšlenky bloku s kadety;
- b) přechod Moskevského a Petrohradského sovětu na stranu bolševiků;
- c) sjezd sovětů Severní oblasti⁹ a usnesení Petrohradského sovětu proti odvolání vojska z Petrohradu;
- d) usnesení ÚV strany o povstání a vytvoření Vojenského revolučního výboru Petrohradského sovětu;
- e) rozhodnutí petrohradské posádky o ozbrojené podpoře Petrohradského sovětu a organizování systému komisařů Vojenského revolučního výboru;
- f) vystoupení bolševických ozbrojených sil a zatčení členů Prozatímní vlády;
- g) převzetí moci Vojenským revolučním výborem Petrohradského sovětu a utvoření Rady lidových komisařů na II. sjezdu sovětů.

Charakteristickým rysem tohoto období bylo rychlé narůstání krize, úplná bezradnost vládnoucích kruhů, izolace eserů a menševiků a hromadný přechod kolísavých živlů na stranu bolševiků. Nutno zdůraznit jednu originální zvláštnost taktiky revoluce onoho období. Tato zvláštnost tkví v tom, že se revoluce snaží každý, nebo téměř každý krok svého náporu provést jako obranu. Je nesporné, že odmítnutí odvolání vojska z Petrohradu bylo významným krokem náporu revoluce, nicméně byl tento nápor proveden pod heslem obrany Petrohradu před možným útokem vnějšího nepřítele. Je nesporné, že vytvoření Vojenského revolučního výboru bylo ještě významnějším krokem náporu na Prozatímní vládu, nicméně bylo provedeno pod heslem organizace kontroly Sovětu nad akcemi štábu vojenského okruhu. Je nesporné, že otevřený přechod posádky na stranu vojenského revolučního výboru a organizování sítě sovětských komisařů znamenaly začátek povstání, nicméně učinila revoluce tyto kroky pod heslem obrany Petrohradského sovětu před možnými útoky kontrarevoluce. Revoluce jakoby maskovala své útočné akce clonou obrany, aby tím snáze vtáhla

na svou dráhu nerozhodné, kolísavé živly. To také vysvětluje navenek obranný ráz projevů, článků a hesel tohoto období, jež však co do svého vnitřního obsahu měly hluboce útočný charakter.

Byly v Ústředním výboru v tomto období neshody? Ano, byly, a ne malé. O neshodách v otázce povstání jsem již mluvil. Jsou plně zachyceny v protokolech ÚV z 10. a 16. října. Nebudu proto opakovat, co jsem řekl již dříve. Nyní je třeba pozastavit se u tří otázek: otázky účasti v předparlamentu, úlohy sovětů za povstání a stanovení dne povstání. Je to tím nezbytnější, neboť Trockij ve své horlivé snaze vynést se na význačné místo, „mimoděk“ překroutil Leninovo stanovisko k dvěma posledním otázkám.

Je jisté, že neshody v otázce předparlamentu byly vážného rázu. Co bylo vlastně cílem předparlamentu? Pomoci buržoazii zatlačit sověty do pozadí a položit základy buržoazního parlamentarismu. Zda předparlament mohl splnit takový úkol za vzniklé revoluční situace - to je jiná otázka. Události ukázaly, že tento cíl byl neuskutečnitelný, předparlament sám byl zmetkem kornilovštiny. Je však nesporné, že právě to byl cíl, který sledovali menševici a eseri, když předparlament vytvářeli. Co mohla za takových okolností přinést účast bolševiků v předparlamentu? Nic jiného, než vnést do proletářských mas nejasno o pravé tváři předparlamentu. Tím se také především vysvětluje zánícení, s kterým Lenin ve svých dopisech bičuje stoupence účasti v předparlamentu. Účast v předparlamentu byla nesporně závažnou chybou.

Bylo by však chybou domnívat se, jak to dělá Trockij, že stoupenci účasti šli do předparlamentu, aby tam činně pracovali, aby „zavedli dělnické hnutí“ „do řečiště sociální demokracie“. To je naprosto nesprávné. Není to pravda. Kdyby to bylo správné, nebylo by se straně podařilo likvidovat tuto chybu „ráz na ráz“ demonstrativním opuštěním předparlamentu. Životaschopnost a revoluční síla naší strany se mezi jiným projevila také v tom, že okamžitě napravila tuto chybu.

Dále bych rád opravil malou nepřesnost, která se vloudila do sdělení „redaktora“ Trockého spisů Lenznera (viz pozn. č. 7) o zasedání bolševické frakce, která vyřešila otázku předparlamentu. Lenzner uvádí, že na tomto zasedání referovali dva soudruzi - Kameněv a Trockij. To je nesprávné. Ve skutečnosti tam referovali čtyři soudruzi: dva pro bojkotování předparlamentu (Trockij a Stalin) a dva pro účast v něm (Kameněv a Nogin).

Ještě hůře to s Trockým dopadá, když se zmiňuje o Leninově stanovisku k otázce formy povstání. Trockij říká, že podle Lenina měla strana v říjnu uchopit moc „nezávisle na Sovětu, za jeho zády“. Trockij, který dále kritizuje tuto hloupost, připisovanou Leninovi, „se natřásá a naparuje“ a nakonec vše řeší shovívavou frází: „Vždyť by to byla chyba.“ Trockij říká tuto nepravdu o Leninovi, překrucuje Leninův názor na úlohu sovětů za povstání. Bylo by možno citovat celou horu dokumentů, svědčících o tom, že Lenin navrhoval převzetí moci prostřednictvím sovětů, Petrohradského nebo Moskevského, a nikoli za zády sovětů. K čemu měl Trockij zapotřebí této více než divné legendy o Leninovi?

O nic lepší to není, když Trockij „rozebírá“ stanovisko ÚV a Leninovo v otázce stanovení dne povstání. Trockij píše o známém zasedání ÚV 10. října a tvrdí, že na tomto zasedání „byla

schválena rezoluce v tom smyslu, že k povstání má dojít nejpozději 15. října“. Z toho by vyplývalo, že ÚV stanovil den povstání na 15. října a pak sám toto usnesení porušil a přeložil den povstání na 25. října. Je to pravda? Nikoli, není. Ústřední výbor schválil v tomto období pouze dvě rezoluce o povstání - z 10. října a z 16. října. Přečtěme si tyto rezoluce.

Rezoluce ÚV z 10. října:

„Ústřední výbor konstatuje, že jak mezinárodní postavení ruské revoluce (povstání ve válečném loďstvu v Německu jako krajní výraz narůstání světové socialistické revoluce v celé Evropě, dále nebezpečí, že imperialisté uzavřou mír¹⁰, aby zardousili revoluci v Rusku), tak i vojenská situace (nesporné rozhodnutí ruské buržoazie a Kerenského a spol. vydat Petrohrad Němcům), jakož i to, že proletářská strana získala většinu v sovětech-- to vše ve spojení s rolnickým povstáním a se změnou smýšlení lidu, který projevuje nyní důvěru k naší straně (volby v Moskvě), konečně pak zjevná příprava druhé kornilovštiny (odvolání vojsk z Petrohradu, stahování kozáků z Petrohradu, obklíčení Minsku kozáky apod.) - to všechno dávána pořad dne ozbrojené povstání.

Ústřední výbor tudíž prohlašuje, že ozbrojené povstání je nevyhnutelné a doba pro ně plně dozrála, a ukládá všem organizacím strany, aby se tím řídily aby z tohoto hlediska projednávaly a řešily všechny praktické otázky (sjezd sovětů Severní oblasti, odvolání vojska z Petrohradu, akce moskevských a minských soudruhů atd.)¹¹

Rezoluce z porady ÚV s odpovědnými pracovníky 16. října:

Schůze plně vítá a zcela podporuje rezoluci ÚV, vyzývá všechny organizace a všechny dělníky a vojáky k všestranné a vystupňované přípravě ozbrojeného povstání, k podporování ústředí, jež bylo proto Ústředním výborem vytvořeno, a vyslovuje pevné přesvědčení, že ÚV a Sovět včas označí příhodný okamžik a účelné způsoby útoku.“¹²

Vidíte, že Trockému vypověděla paměť, pokud jde o stanovení dne povstání a resoluci ÚV o povstání.

Trockij nemá vůbec pravdu, když tvrdí, že Lenin nedoceňoval zákonnost sovětů, že nechápal důležitý význam převzetí moci Všeruským sjezdem sovětů 25. října, že prý právě proto Lenin trval na uchopení moci před 25. říjnem. Není to pravda. Lenin navrhoval uchopení moci před 25. říjnem ze dvou příčin. Za prvé proto, že kontrarevolucionáři mohli v každém okamžiku vydat Petrohrad Němcům, což by podlomilo vzrůstající povstání; vzhledem k tomu byl každý ten drahý. Za druhé proto, že chyba Petrohradského sovětu, který otevřeně označil a uveřejnil v tisku den povstání (25. října), nemohla být napravena jinak, než provedením povstání před tímto stanoveným dnem povstání. Jde o to, že Lenin pohlížel na povstání jako na umění, a nutně věděl, že se nepřítel, který byl vyrozuměn (NEOPATRNOSTÍ Petrohradského sovětu) o dnu povstání, rozhodně na tento den připraví, pročez bylo nezbytně nutné nepřítele předejít a zahájit povstání již před stanoveným dnem. Tím se také především vysvětluje zánícení, s kterým Lenin ve svých dopisech bičoval vyznavače data 25. října. Události ukázaly, že Lenin měl úplnou pravdu. Je známo, že uchopení moci bylo provedeno fakticky před zahájením Všeruského sjezdu sovětů a že ji převzal nikoli sjezd sovětů nýbrž Petrohradský sověť, Vojenský revoluční výbor. Sjezd sovětů pouze přijal moc z rukou

Petrohradského sovětu. Proto jsou Trockého rozvláčné úvahy o významu zákonnosti sovětů naprosto zbytečné.

Živá a silná strana, jež stojí v čele revolučních mas, bere útokem a svrhne buržoazní moc - tak vypadala naše strana v onom období.

Tak je tomu s legendami o přípravě Října.

III. TROCKISMUS NEBO LENINISMUS?

Mluvili jsme již o legendách namířených proti straně a legendách o Leninovi, které Trockij a jeho stoupenci rozšiřovali ve spojitosti s Říjnem a jeho přípravou. Odhalili a vyvrátili jsme tyto legendy. Zůstává nezodpovězena otázka: k čemu bylo Trockému zapotřebí všech těch legend o Říjnu a o přípravě Října, o Leninovi a Leninově straně? K čemu bylo Trockému zapotřebí nových literárních projevů proti straně? Co je smyslem, úkolem a cílem těchto projevů nyní, kdy strana nechce diskutovat, kdy má spoustu neodkladných úkolů, kdy potřebuje svornou práci k obnově hospodářství, a nikoli nové boje pro staré otázky? Nač potřebuje Trockij táhnout stranu nazpět, do nových diskusí?

Trockij tvrdí, že toho všeho je zapotřebí pro „studium“ Října. Což však není možné studovat říjen, aniž se znovu kopne do strany a jejího vůdce Lenina? Co jsou to za „dějiny“ Října, které začínají a končí znevažováním hlavního činitele Říjnového povstání, znevažování strany, která toto povstání zorganizovala a provedla? Ne, tady nejde o studium Října. Tak se Říjen nestuduje. Tak se dějiny Října nepíší. Zřejmě je tu jiný „úmysl“. A ten „úmysl“ je podle všeho v tom, že Trockij činí ještě jeden (ještě jeden!) pokus vytvořit svými literárními projevy podmínky pro zaměnění leninismu trockismem. Trockij potřebuje „jako sůl“ znevážit stranu a její kádry, které provedly povstání, aby pak od znevažování strany přistoupil k znevažování leninismu. Leninismus pak potřebuje Trockij znevážit proto, aby mohl propašovat trockismus jako „jedinou“, „proletářskou“ (ale, ale!) ideologii. To všechno ovšem (no ovšem!) pod praporem leninismu, aby procedura tohoto pašování byla „co nejméně bolestná“.

V tom je podstata posledních literárních projevů Trockého.

Proto tyto literární projevy Trockého činí otázku trockismu ožehavou.

Co je tedy trockismus?

Trockismus má tři zvláštní stránky, které jej uvádějí do nesmiřitelného rozporu s leninismem.

Jaké jsou to zvláštní stránky?

Za prvé: Trockismus, to je teorie „permanentní“ (nepřetržité) revoluce. A co je permanentní revoluce v jejím trockistickém pojetí? Je to revoluce, která nepočítá s hospodářsky slabým rolnictvem jako s revoluční silou. Trockého „permanentní“ revoluce je, jak praví Lenin, „přeskakování“ rolnického hnutí, „hra na uchvácení moci“. V čem je její nebezpečnost? V tom, že kdybychom se takovou revoluci pokusili provést, skončila by nevyhnutelně porážkou, neboť by odtrhla od ruského proletariátu jeho spojence, tj. hospodářsky slabé rolnictvo. Tím se také vysvětluje boj, který leninismus vede proti trockismu již od roku 1905.

Jak hodnotí Trockij leninismus s hlediska tohoto boje? Hodnotí jej jako teorii, obsahující „protirevoluční rysy“. Na čem se zakládá tento zlostný úsudek o leninismu? Na tom, že leninismus svého času hájil a obhájil ideu diktatury proletariátu a rolnictva.

Avšak Trockij nezůstává jen při tomto zlostném úsudku. Jde dále a tvrdí, že: „Celá stavba leninismu je v současné době vybudována na lži a falzifikaci a obsahuje jedovatý zárodek vlastního rozkladu“ (viz Trockého dopis Čcheidzovi z roku 1913). Jak vidíte, máme před sebou dvě protichůdné linie.

Za druhé: Trockismus, to je nedůvěra k bolševickému stranictví, k jeho jednoduše, k jeho nepřátelství vůči oportunistickým živlům. Trockismus na poli organizačním je teorie soužití revolucionářů a oportunistů, jejich skupin a skupinek uvnitř jednotné strany. Je vám snad známa historie s Trockého „srpnovým blokem“, kde zdárně navzájem spolupracovali martovci oztovisté, likvidátoři a trockisté, hrající si na „opravdovou“ stranu. Je známo, že cílem této pestře spleené „strany“ bylo rozbít bolševickou stranu. V čem jsme se tehdy „rozcházel“? V tom, že leninismus viděl záruku rozvoje proletářské strany v rozbití srpnového bloku, kdežto trockismus viděl v tomto bloku základnu pro vytvoření „opravdové“ strany.

Opět, jak vidno, dvě protichůdné linie.

Za třetí: Trockismus, to je nedůvěra k vůdcům bolševismu, pokus o jejich diskreditování, znevažování. Neznám ani jediný směr ve straně, který by se dal srovnat s trockismem pokud jde o diskreditování vůdců leninismu nebo ústředních stranických institucí. Zač stojí například „roztomilý“ úsudek Trockého o Leninovi, kdy Trockij charakterizuje Lenina jako „profesionálního vykořisťovatele veškeré zaostalosti v ruském dělnickém hnutí“ (viz tamtéž). A to není ještě zdaleka „nejroztomilejší“ ze všech „roztomilých“ úsudků Trockého.

Jak se mohlo stát, že se Trockij, který je obtížen tak nepříjemným balastem, přece jen v době Říjnového hnutí octl v řadách bolševiků? Stalo se tak proto, že tehdy Trockij zřekl (fakticky zřekl) svého balastu, že jej uložil do zásuvky. Bez této „operace“ by byla vážná spolupráce s Trockým nemožná. Teorie srpnového bloku, tj. Teorie jednoty s menševiky, byla již potřena a odmrštěna revolucí, neboť o jaké jednotě se dalo mluvit za ozbrojeného boje mezi bolševiky a menševiky? Trockému nezbylo než přiznat, že jeho teorie je k ničemu.

S teorií permanentní revoluce se „přihodila“ táž nepříjemná historie, neboť nikdo z bolševiků

nepomýšlel na okamžité uchopení moci hned druhého dne po únorové revoluci, přičemž Trockij musel vědět, že mu bolševici nedovolí, řečeno slovy Leninovými, „hrát si na uchvácení moci“. Trockému nezbylo než uznat bolševickou politiku boje o vliv v sovětech, politiku boje za získání rolnictva. Co se týče třetí zvláštnosti trockismu (nedůvěra k bolševickým vůdcům), musela pochopitelně vzhledem k zkrachování obou prvních zvláštností ustoupit do pozadí.

Mohl snad Trockij za takového stavu věcí udělat něco jiného, než uložit svůj balast do zásuvky a jít za bolševiky, on, který za sebou neměl žádnou významnější skupinu a který přišel k bolševikům jako politický jedinec bez armády? Ovšemže nemohl!

Jaké z toho tedy plyne ponaučení? Jediné: dlouhodobá spolupráce leninců s Trockým je možná jediné tehdy, když se Trockij úplně zřekne svého balastu, když se úplně připojí k leninismu. Trockij píše o poučeních z Října, zapomíná však, že vedle všech ostatních ponaučení je tu ještě jedno ponaučení z Října, o kterém jsem právě mluvil a které má pro trockismus prvořadý význam. Trockismu by neškodilo, kdyby přihlédl i k tomuto ponaučení z Října.

Avšak toto ponaučení, jak vidno, nebylo trockismu mnoho platné. Jde o to, že starý trockistický balast, odložený ve dnech Říjnového hnutí, vytahují nyní znovu na světlo, doufajíce, že půjde na odbyt – tím spíše, že trh se u nás rozrůstá. Není sporu o tom, že nové literární projevy Trockého jsou pokusem o návrat k trockismu, o „překonání“ leninismu, o propašování, naočkování všech zvláštností trockismu. Nový trockismus není pouhým opakováním starého trockismu, je už dost oškubaný a pocuchaný, je nesrovnatelně mírnějšího ducha a i ve způsobech umírněnější, než byl starý trockismus, přesto však si v podstatě zachovává všechny zvláštnosti starého trockismu. Nový trockismus se neodhodlává vystupovat proti leninismu, tuží se pod rouškou vykládání, zdokonalování leninismu. Je to proto, že je slabý. Nelze považovat za náhodu skutečnost, že vystoupení nového trockismu spadá vjedno s okamžikem Leninova odchodu. Za Lenina by se tohoto opovážlivého kroku neodvážil.

Jaké jsou charakteristické rysy nového trockismu?

1) V otázce „permanentní“ revoluce. Nový trockismus nepovažuje za nutné hájit otevřeně teorii „permanentní“ revoluce. Konstatuje „prostě“, že Říjnová revoluce v celku potvrdila ideu „permanentní“ revoluce. Z toho vyvozuje tento závěr: důležité a přijatelné je v leninismu to, co bylo ve válce, v době Říjnové revoluce, a naopak, nesprávné a nepřijatelné je v leninismu to, co bylo před válkou, před Říjnovou revolucí. Zde pramení trockistická teorie roztržení leninismu na dvě části: na leninismus předválečný, leninismus „starý“, který „není k ničemu“, s jeho ideou diktatury proletariátu a rolnictva, a na leninismus nový, poválečný, Říjnový, o kterém doufají, že jej přizpůsobí požadavkům trockismu. Tuto teorii roztržení leninismu potřebuje trockismus jako první, více méně „přijatelný“ krok, nezbytný k tomu, aby mu usnadnil další kroky v boji proti leninismu.

Avšak leninismus není eklektická teorie, slepená z různorodých prvků a připouštějící, aby byla roztržena. Leninismus je ucelená teorie, která vznikla v roce 1903, prošla zkouškami tří revolucí a která nyní kráčí vítězně vpřed jako bojový prapor světového proletariátu.

„Bolševismus,“ říká Lenin, „jako směr politické ideologie a jako politická strana existuje od roku 1903. Jedině dějiny bolševismu za celou dobu jeho trvání mohou uspokojivě objasnit, proč mohl vytvořit a udržet za nejobtížnějších podmínek železnou kázeň, nezbytnou pro vítězství proletariátu“ (viz sv. 25, str. 174)¹³

Bolševismus a leninismus jsou totéž. Jsou to dvě označení jedné a téže věci. Proto teorie roztržení leninismu na dvě části je teorií zničení leninismu, teorií nahrazení leninismu trockismem.

Není třeba dokazovat, že strana se nemůže smířit s touto prapodivnou teorií.

2) V otázce soudržnosti strany. Starý trockismus podrýval bolševickou soudržnost strany teorií (i praxí) jednoty s menševiky. Avšak tato teorie se zostudila do té míry, že si na ni nyní nikdo ani nevzpomene. Nynější trockismus si k podrývání soudržnosti strany vymyslel novou, ne tak zostuzenou a téměř „demokratickou“ teorii -stavět proti sobě staré kádry a nové členstvo strany. Pro trockismus neexistují jediné a ucelené dějiny naší strany. Trockismus dělí dějiny naší strany na dvě nerovnocenné části, na předříjnovou a poříjnovou. Předříjnová část dějin naší strany nejsou vlastně dějiny, nýbrž „předhistorie“, nedůležité, nebo alespoň nepříliš důležité přípravné období naší strany. Naproti tomu poříjnová část dějin naší strany tvoří již skutečné, opravdové dějiny. Tam jsou „staré“, „předhistorické“, nevalné kádry naší strany. Zde je nová, skutečná, „historická“ strana. Sotva je zapotřebí dokazovat, že toto originální schema dějin strany je schema podrytí jednoty mezi starými a novými kádry naší strany, schema podrývání bolševické soudržnosti strany.

Není třeba dokazovat, že strana se nemůže smířit s tímto prapodivným schematem.

3) V otázce vůdců bolševismu. Starý trockismus se snažil znevážit Lenina víceméně otevřeně, aniž se bál důsledků. Nový trockismus postupuje opatrněji. Snaží se vykonat dílo starého trockismu pod pláštíkem vychvalování Lenina, pod pláštíkem jeho vynášení do nebe. Myslím, že stojí za to uvést několik příkladů.

Strana zná Lenina jako nelítostného revolucionáře. Ví však také, že Lenin byl obezřetný, že neměl rád ztřeštěnce a nejednou pevnou rukou zarazil nadšence pro teror, mezi nimi i samého Trockého. Trockij se tohoto tématu dotýká ve své knize O Leninovi. Avšak z jeho charakteristiky vyplývá, že Lenin naopak nedělal nic jiného, než že „při každé vhodné příležitosti vštěpoval myšlenku nevyhnutelnosti teroru“. Vyvolává to dojem, jako by Lenin byl nejkrvelačnější ze všech krvelačných bolševiků.

K čemu potřeboval Trockij toto zbytečné a ničím nepodložené nanášení silných barev?

Strana zná Lenina jako vzorného straníka, který nerad rozhodovalo otázkách sám, bez řídicího kolektivu, náhle, bez pečlivého prozkoumání a prověření. Trockij ve své knize mluví i o této

stránce. V jeho líčení to však není Lenin, nýbrž nějaký čínský mandarín, který rozhoduje o nejdůležitějších otázkách v tichu své pracovny, vnuknutím.

Chcete vědět, jak došlo k rozhodnutí naší strany v otázce rozehnutí Ústavodárného shromáždění? Poslechněte si Trockého:

„Je samozřejmě nutné rozehnat Ústavodárné shromáždění - pravil Lenin - ale co leví eseři?

Velice nás však utěšil starý Natanson. Přišel se k nám „poradit“ a jeho první slova byla:

Vždyť Ústavodárné shromáždění bude nutno rozehnat násilím.

Výborně! - zvolal Lenin - co je pravda, je pravda!

A co vaši, budou souhlasit?

Někteří naši jsou kolísaví, myslím však, že nakonec budou souhlasit - odpověděl Natanson.“

Tak se píše dějiny.

Chcete vědět, jak došlo k rozhodnutí strany v otázce Nejvyšší vojenské rady? Poslechněte si Trockého:

„Bez opravdových a zkušených vojenských odborníků se z tohoto chaosu nedostaneme“ - říkal jsem Vladimíru Iljiči po každé návštěvě ve štábu.

Bude to patrně tak. Jen, aby nás nezradili...

Dáme ke každému komisaře.

Raději dva - zvolal Lenin - a silných paží. Není přece možné, abychom neměli komunisty silných paží.

Tak došlo k zřízení Nejvyšší vojenské rady.“

Tak píše Trockij dějiny.

K čemu potřeboval Trockij tyto arabské pohádky, znevažující Lenina? Snad ne proto, aby velebil vůdce strany V. I. Lenina? Na to to právě nevypadá.

Strana zná Lenina jako největšího marxistu naší doby, hlubokého teoretika a velmi zkušeného revolucionáře, kterému je cizí i jen stín blanquismu.¹⁴ Trockij se ve své knize dotýká i této stránky. Avšak v jeho líčení to není velikán Lenin, nýbrž jakýsi trpasličí blanquista, který straně v Říjnových dnech radí „uchopit moc vlastníma rukama, nezávisle na sovětu a za jeho zády“. Řekl jsem již, že tato charakteristika neodpovídá skutečnosti ani v nejmenším.

K čemu potřeboval Trockij tuto do nebe volající... nepřesnost? Není to snad pokus „maličko“ Lenina znevážit?

To jsou charakteristické rysy nového trockismu.

V čem je nový trockismus nebezpečný? V tom, že trockismus má vzhledem k svému vnitřnímu obsahu všechny vyhlídky stát se střediskem a shromaždištěm neproletářských živlů, usilujících o oslabení, rozložení diktatury proletariátu.

Co teď? — tážete se. Jaké jsou naléhavé úkoly strany ve spojitosti s novými literárními projevy Trockého?

Trockismus vystupuje nyní proto, aby znevážil bolševismus a podryl jeho základy. Úkolem strany je pohřbít trockismus jako ideový směr.

Mluví se o represáliích proti opozici a o možnosti rozkolu. To jsou hlouposti, soudruzi. Naše strana je pevná a mohutná. Nepřipustí žádný rozkol. Pokud jde o represálie, jsem rozhodně proti nim. Nyní nepotřebujeme represálie, nýbrž rozvinutý ideový boj proti obrozujícímu se trockismu.

Nepřáli jsme si tuto literární diskusi a neusilovali jsme o ni. Trockismus nám ji vnucuje svými protileninskými projevy. Nu což, soudruzi, jsme připraveni.

„Pravda“, čís. 269, 26. listopadu 1924

1 Spojovací komise, ve které byli Čcheidze, Štěklov, Suchanov, Filippovskij a Skobelev (poději Černov a Ceretěli), byla ustavena menševicko-eserským výkonným výborem Petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců 7. března 1917, aby udržovala spojení s Prozatímní vládou, vykonávala na ni „vliv“ a „kontrolovala“ její činnost. Ve skutečnosti „spojovací komise“ pomáhala provádět buržoazní politiku Prozatímní vlády a zdržovala dělnické masy od aktivního revolučního boje za přechod veškeré moci do rukou sovětů. „Spojovací komise“ existovala do května 1917, kdy představitelé menševiků a eserů přímo vstoupili do Prozatímní vlády [←](#)

2 Sedmdesátistránková brožura *O úkolech proletariátu v nynější revoluci* ve 26. čísle listu *Pravda* ze dne 7. dubna 1917 a podepsána *N. Leninem*. Tento programový text V. I. Lenina obsahuje proslulé *Dubnové teze*, jež přednesl na dvou schůzích 4. (17.) dubna 1917 (na schůzi bolševiků a na společné schůzi bolševiků a menševiků - *Všeruské porady sovětů dělnických a vojenských zástupců*) v Taurickém paláci. Článek přetiskly bolševické listy *Social-Demokrat* (*Sociální demokrat*) (Moskva), *Proletarij* (*Proletář*) (Charkov), *Krasnojarskij rabočij* (*Krasnojarskij dělník*) (Krasnojarsk), *Vperjod* (*Vpřed*) (Ufa), *Bakinskij Rabočij* (*Bakuský dělník*) (Baku), *Kavkazskij Rabočij* (*Kavkaský dělník*) (Tiflis) a jiné. Nazítří po svém příjezdu do Petrohradu přednesl Lenin na schůzi bolševiků referát o válce a revoluci a potom teze svého referátu opakoval na schůzi, kde kromě bolševiků byli také menševici. To byly proslulé Leninovy Dubnové teze, které daly straně a proletariátu jasnou revoluční linii přechodu od buržoazní revoluce k revoluci socialistické a jež jsou historiky charakterizovány jako rozpracování stranické taktiky pro přechod politického vývoje v Rusku od revoluce buržoazně demokratické, k revoluci socialistické. [←](#)

3 Petrohradská městská konference SDDSR (b) se konala ve dnech 27. dubna - 5. května (14.- 22. dubna) 1917. Na konferenci bylo přítomno 57 delegátů. Práce konference se účastnili V. I. Lenin a J. V. Stalin. V. I. Lenin měl referát o současné situaci, jehož základem byly dubnové teze. J. V. Stalin byl členem komise pro vypracování rezoluce k referátu V. I. Lenina. [←](#)

4 O VII. všeruské dubnové konferenci bolševiků viz. *Dějiny VKS (b), stručný výklad*, 10. české vyd., 1950, str. 193-196 [←](#)

5 Viz V. I. Lenin, Spisy, sv. 23, 4. ruské vyd., str. 289-333; V. I. Lenin, *Dopisy z daleka*, české vyd., 1951, nebo V. I. Lenin, Vybrané spisy I., české vyd., 1950, str. 843-850 [←](#)

6 Viz Leninovy Spisy, sv. XX, str. 104, Viz též referáty na petrohradské městské konferenci a na všeruské konferenci SDDSR(b) (polovina a konec dubna 1917). [←](#)

7 Mezi takové legendy patří rovněž velmi rozšířená verze o tom, že prý je Trockij „jediným“ nebo „hlavním organizátorem“ vítězství na frontě občanské války. Musím, soudruzi v zájmu pravdy prohlásit, že tato verze naprosto neodpovídá skutečnosti. Jsem dalek toho, abych popíral důležitou úlohu Trockého v občanské válce. Musím však velmi rozhodně prohlásit, že veliká čest organizátora našich vítězství nenáleží jednotlivcům, nýbrž velikému kolektivu vyspělého dělnictva naší země -Komunistické straně Ruska. Nebude snad na škodu, uvedu-li několik příkladů: Víte, že hlavními nepřáteli Sovětské republiky byli Kolčak a Děnikin. Víte, že naše země svobodně vydechla až po vítězství nad těmito nepřáteli. A tu právě dějiny ukazují, že oba tyto nepřátele, tj. Kolčaka, tak i Děnikina, porazila naše vojska navzdory plánům Trockého.

Posuďte sami.

1) O Kolčakovi. Je léto 1919. Naše vojska provádějí ofenzivu proti Kolčakovi a bojují u Ufy. Zasedá Ústřední výbor. Trockij navrhuje zastavit ofenzivu na čáře řeky Bělaja (u Ufy), ponechat Kolčakovi Ural, stáhnout část vojsk z východní fronty a přemístit je na jižní frontu. Dochází k bouřlivé diskusi. Ústřední výbor nesouhlasí s Trockým, neboť má za to, že Kolčakovi nelze ponechat Ural s jeho závody a železniční sítí, kde se může Kolčak snadno vzpamatovat, shromáždit úderný voj a znovu se objevit na Volze; je zapotřebí nejdříve zahnat Kolčaka za uralské pohoří, do sibiřských stepí, a teprve pak přikročit k přesunu sil na jih. Ústřední výbor zamítá plán Trockého. Trockij skládá funkci. Ústřední výbor jeho demisi nepřijímá. Vrchní velitel Vacetis, stoupenec plánu Trockého, se své vzdává funkce. Na jeho místo nastupuje nový vrchní velitel Kameněv. Od toho okamžiku již nemá Trockij přímou účast na záležitostech východní fronty.

2) O Děnikinovi. Je podzim 1919. Ofenziva proti Děnikinovi se nedaří. „Ocelový kruh“ kolem Mamontova (Mamontův nájezd) se zjevně hrouť. Děnikin se zmocňuje Kursku. Blíží se k Orlu. Trockij je povolán z jižní fronty na zasedání Ústředního výboru. Ústředního výbor hodnotí situaci jako nebezpečnou a usnáší se poslat na jižní frontu nové vojenské pracovníky a odvolat Trockého. Noví vojenští pracovníci žádají, aby se Trockij „nevměšoval“ do záležitostí jižní fronty. Trockij pozbývá přímé účasti na záležitostech jižní fronty. Operace na jižní frontě, až do dobytí Rostova na Donu a Oděsy námi, probíhají bez Trockého.

Ať se někdo pokusí tato fakta vyvrátit. [←](#)

8 (V. I. Lenin, Spisy, sv. 25, 4. ruské vyd., str. 62-63) Petrohradská městská konference SDDSR (b) se konala ve dnech 27. dubna - 5. května (14.- 22. dubna) 1917. Na konferenci bylo přítomno 57 delegátů. Práce konference se účastnili V. I. Lenin a J. V. Stalin. V. I. Lenin měl referát o současné situaci, jehož základem byly dubnové teze. J. V. Stalin byl členem komise pro vypracování rezoluce k referátu V. I. Lenina. O VII. všeruské dubnové konferenci bolševiků viz. *Dějiny VKS (b), stručný výklad*, 10. české vyd., 1950, str. 193-196 [←](#)

9 Sjezd sovětů dělnických a vojenských zástupců Severní oblasti se konal ve dnech 24.- 26. (11.- 13.) října 1917 v Petrohradě za vedení bolševiků. Na sjezdu byli zástupci Petrohradu, Moskvy, Kronštadt, Novgorodu, Revalu (Tallinu), Helsinek, Výborgu a jiných měst - celkem 94 delegátů, z nich 51 bolševiků. Sjezd schválil rezoluci o nutnosti neprodleného převzetí veškeré moci v centru i v jednotlivých místech sověty, vyzval rolníky, aby podporovali boj za moc sovětů, a sověty, aby rozvíjely větší aktivitu a vytvářely vojenské revoluční výbory k organizování vojenské obrany revoluce. Sjezd vytvořil Severní oblastní výbor a pověřil jej přípravou II. všeruského sjezdu sovětů a sjednocením činnosti všech oblastních sovětů. [←](#)

10 Zřejmě tu má být „separátní mír“. J. St [←](#)

11 Viz V. I. Lenin, Spisy, sv. 26, 4. ruské vyd., str. 162; V. I. Lenin, Vybrané spisy II., české vyd., 1950, str. 125 [←](#)

12 Viz V. I. Lenin, Spisy, sv. 26, 4. ruské vyd., str. 165 („Zasedání Ústředního výboru SDDSR (b) 16. (29.) října 1917) [←](#)

13 Viz V. I. Lenin, *Dětská nemoc „levičáctví“ v komunismu*, české vyd., 1950, str. 10, nebo V. I. Lenin, Vybrané spisy II, české vyd., 1950, str. 549-550 [←](#)

14 Bude doplněno (poznámka editora) [←](#)